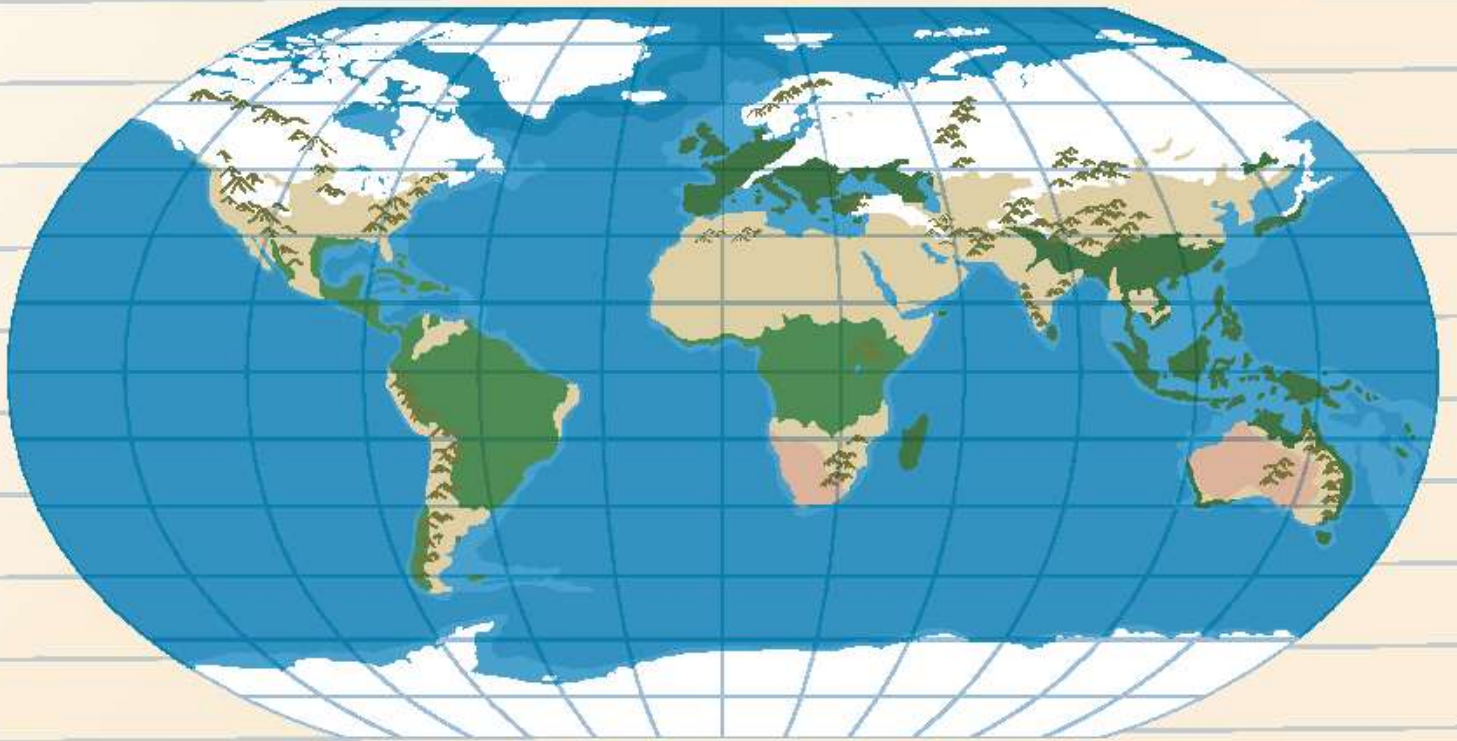

به نام خداوند بود و نبود

۶

مطالعات اجتماعی

پدید آورنده: الهه آئینه

ناظر علمی: نگیسا رحمانی

سحر تاسیر

به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت

سپاس بی کران یگانه‌ی هستی بخش را که به انسان توانایی اندیشیدن عطا کرد، تا به یاری این دهش راه پیشرفت و ترقی را بییابید و به امید اینکه عنایات الهی شامل حال ما باشد تا با بضاعت ناچیز علمی خود در خدمت دانش آموزان و آینده سازان کشور عزیزمان باشیم.

واحد انتشارات مؤسسه علمی آموزشی علوی برای ارتقای سطح علمی دانش آموزان و دانش پژوهان با استفاده از دانش و تجربه‌ی مؤلفان، مدرسان مدارس و آموزشگاه‌های خود به تدوین و چاپ کتاب‌های کمک آموزشی اقدام کرده است.

در سری جدید کتاب‌های دبستانی مؤسسه فرهنگی آموزشی علوی تغییراتی در جهت بهبود روند آموزش صورت گرفته که امید است این اصلاحات مسیر دسترسی نو آموزان را به اهداف مورد نظر آموزشی تسریع ببخشد. همچنین مد نظر است مریبان عزیز بتوانند با استفاده از این کتاب به عنوان ابزار کمک آموزشی مفیدی، کودکان را برای ورود به دبستان آماده نمایند.

در این کتاب اطلاعات مفید آموزشی که در برگیرنده‌ی مفاهیم کتاب درسی است، به همراه پرسش‌هایی استاندارد جهت تثبیت مطالب ارائه می‌گردد.

در هر درس برای تسلط کامل دانش آموز به مبحث از سوالات عینی، ذهنی و خلاقیتی بهره برده و جدول خودارزیابی قرار داده‌ایم. در این کتاب سعی بر این بوده تا با سود جستن از گفتار بسیار شیوا و متناسب با پایه‌ی تحصیلی و با در نظر گرفتن اهداف کتاب درسی، عمق یادگیری را افزایش دهیم.

تمام رنگی بودن صفحات کتاب، رعایت الگوی استاندارد برای تعداد سطوره، اندازه‌ی قلم، تعداد صفحات، قطع کتاب، طراحی و رنگ‌بندی منحصر به فرد بر اساس الگوی روانشناسی، از ویژگی‌های بارز این مجموعه‌ی کتاب‌ها است.

مقدمه مؤلف

به نام ایزد دانا

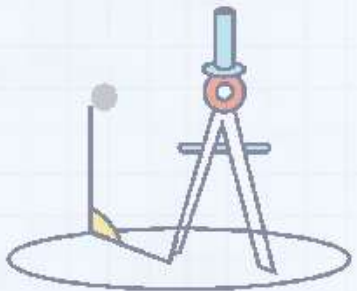
خداوند را شاکرم که توفیق جمع آوری و تدوین این کتاب را داشته‌ام. همچنین تلاش کرده‌ام که این کتاب را در راستای طرح تحول آموزش و پرورش با دقت نظر نسبت به موقعیت و دغدغه‌های دانش آموزان و اولیای ایشان تألیف نمایم. در تهیه و تنظیم این کتاب هدف‌های کتاب درسی به‌طور کامل رعایت شده است. گوناگونی سوال‌ها و فعالیت‌ها و ممارست در آن‌ها سطح اطلاع و آگاهی دانش آموزان را نسبت به جامعه و محیط پیرامون خود ارتقا بخشیده و برای پرورش مهارت‌ها و افزایش خلاقیت و توانایی ذهنی دانش آموزان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در این کتاب سعی شده:

۱. درس‌نامه‌ها مختصر و مفید باشند.
 ۲. علاوه بر وجود تمرین‌ها و مثال‌های جامع و مناسبه مطالب اضافی و خسته‌کننده پرهیز شود.
 ۳. ارزشیابی‌های پیشنهادی با توجه به استانداردهای مورد نظر مراجع آموزش و پرورش کشور و ارزیابی‌کننده واقعی در این راستا باشند.
- ضمن قدردانی از کلیه‌ی کسانی که مرا در این امر یاری نموده‌اند امیدوارم این کتاب بتواند راه یادگیری و شناخت را برای دانش آموزان عزیز هموار سازد.

به امید آن که درس مطالعات اجتماعی برای تمام دانش آموزان ایران زمین شادی آور و لذت‌بخش باشد

فهرست

۶۱	برنامه‌ی روزانه متعادل	درس ۱۳
۶۵	برنامه‌ریزی برای اوقات فراغت	درس ۱۴
۶۹	انواع لباس	درس ۱۵
۷۴	لباس از تولید به مصرف	درس ۱۶
۷۸	ویژگی‌های دریا‌های ایران	درس ۱۷
۸۴	دریا، نعمت خداوندی	درس ۱۸
۹۰	همسایگان ما	درس ۱۹
۹۵	مطالعه‌ی موردی	درس ۲۰
۱۰۰	استعمار چیست؟	درس ۲۱
۱۰۴	مبارزه مردم ایران با استعمار	درس ۲۲
۱۰۸	خرمشهر در جنگال دشمن	درس ۲۳
۱۱۳	خرمشهر در دامان میهن	درس ۲۴

۷	دوستی	درس ۲
۱۱	آداب دوستی	درس ۲
۱۵	تصمیم‌گیری چیست؟	درس ۳
۱۹	چگونه تصمیم بگیریم؟	درس ۴
۲۲	عوامل مؤثر در کشاورزی	درس ۵
۲۸	محصولات کشاورزی از تولید تا مصرف	درس ۶
۳۳	طلای سیاه	درس ۷
۳۸	انرژی را بهتر مصرف کنیم	درس ۸
۴۲	پیشرفت‌های علمی مسلمانان	درس ۹
۴۷	چه عواملی موجب گسترش علوم و فنون در دوره‌ی اسلامی شد؟	درس ۱۰
۵۲	اصفهان، نصف جهان	درس ۱۱
۵۷	چرا فرهنگ و هنر در دوره‌ی صفویه شکوفا شد؟	درس ۱۲

درس اول

«دوستی»

آموختنی‌ها

۱ درک دوستی به عنوان یک نیاز

۲ اهمیت دوستی

۳ بیان ویژگی‌های دوست خوب

۴ آشنایی با سخن بزرگان و پیشوایان دینی درباره‌ی دوستی

بخوان و بیاموز

انسان موجودی اجتماعی است و نمی‌تواند تنها زندگی کند. تنهایی برای انسان‌ها احساس ناخوشایندی است. خداوند مهربان میل به محبت کردن و محبت دیدن و نیاز به برقراری ارتباط با دیگران را در سرشت انسان‌ها قرار داده است.

فواید دوستان خوب

دوست خوب مایه‌ی آرامش انسان است. صحبت کردن با دوست عاقل و صبور باعث احساس سبکی و آرامش می‌شود. دوستان خوب یکدیگر را در مشکلات یاری می‌کنند و دوستان از طریق هم‌نشینی و گفت‌وگو با یکدیگر چیزهای جدید یاد می‌گیرند و آگاهی خود را افزایش می‌دهند. حضرت علی (ع) به فرزندشان امام حسن (ع) فرمودند:

«با نیکان همدلی و رفاقت کن تا از آنان بلشی و از بدان جدا شو تا از آنان نباشی.»

ویژگی‌های دوست خوب

- با توجه به سخنان امام علی (ع) دوست خوب باید:
- ★ خیرخواه شما باشد و شما را از کارهای ناپسند دور کند.
- ★ صادق و یکرنگ باشد.
- ★ خوش اخلاق و با ادب باشد.
- پیشوایان دینی به ما توصیه می‌کنند با افراد:
- ★ عاقل، باایمان و نیکوکار دوستی کنیم.
- ★ دروغگو، بخیل و سخن‌چین دوستی نکنیم.

پیامبر ما حضرت محمد (ص) می‌فرمایند:

«بدترین افراد کسانی هستند که میان مردم سخن چینی می‌کنند و بین دوستان جدایی می‌اندازند.»

بنابراین هر کسی شایستگی دوستی را ندارد، ما باید دقت لازم را در انتخاب دوست خوب داشته باشیم و به سفارشات بزرگان دینمان و هم‌چنین نصایح پدر و مادر و بزرگ‌ترهایمان گوش فرا دهیم.

هم‌نشین خوب از تنهایی بهتر است و تنهایی از هم‌نشینی با بدان بهتر

تمرین

۱ موارد مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

انتخاب دوست

دوستی با این افراد توصیه شده است.

دوستی

یکی از مهم‌ترین نیازهای ما به شمار می‌رود.

نیکوکار

یکی از موضوعات مهم در روابط بین افراد است.

۲ درستی و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

الف: ما در زندگی خود به کمک دیگران نیاز نداریم.

ب: یک دوست همیشه باعث موفقیت و سربلندی ما می‌شود.

پ: در سرشت ما میل به برقراری ارتباط با یکدیگر وجود دارد.

۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

الف: و دوستان در ما تأثیر می‌گذارد.

ب: دوست خوب مایه‌ی انسان است.

پ: انسان موجودی است و نمی‌تواند زندگی کند.

۴ با انتخاب گزینه‌ی مناسب به پرسش‌های داده شده پاسخ دهید.

الف: بیت «تو اول بگو با کیان زیستی / من آنکه بگویم که تو کیستی؟» به کدام مورد اشاره دارد؟

(۱) تأثیر دوست بر انسان (۲) حفظ دوستی (۳) همدلی با دوستان (۴) روابط دوستی در بین انسان‌ها

ب: کدام مورد از فواید هم‌نشینی و گفت‌وگو با دیگران است؟

(۱) احساس آرامش (۲) افزایش آگاهی (۳) یاری در حل مشکلات (۴) احساس شادی

پ: چرا باید در انتخاب دوست، بسیار دقت کنیم؟

۱) زیرا در سرنوشت ما تأثیر می‌گذارد.

۲) زیرا همنشین بد، ما را از هدف‌هایمان دور می‌کند.

۳) گاه ممکن است یک دوست، موجب سرشکستگی دوست خود شود.

۴) همه موارد

۵) کدام ویژگی در دوست باعث می‌شود تا احساس سبکی و آرامش کنیم؟

۶) عبارت «دوست کسی است که در پشت سرهم صادق باشد»، به چه معناست؟

۷) از سخن امام علی (ع) «هر کس ادب ندارد، عقل هم ندارد»، چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟

۸) آیا هر فردی را می‌توان برای دوستی انتخاب کرد؟ چرا؟

۹) حضرت علی (ع) چه معیارهایی را برای انتخاب دوست مهم دانسته است؟

۱۰) از نظر حضرت محمد (ص) برترین افراد چه کسانی هستند؟

۱۱) از نظر حضرت علی (ع) چگونه دوستی باعث پیشرفت خواهد شد؟

خودارزیابی

خیلی خوب خوب قابل قبول نیاز به تلاش

☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

فواید دوستان خوب را می‌شناسم.

ویژگی‌های دوست خوب را می‌دانم.

سخنان بزرگان را درباره‌ی دوست می‌دانم.

فعالیت عملکردی

محمد و حسین با هم دوست هستند. محمد گاهی پشت سر دوستش با حسین حرف می‌زند و از او عیب‌جویی می‌کند. به نظر شما حسین در این موقعیت باید با محمد چه رفتاری داشته باشد که هم بتواند به او بفهماند که کار درستی نمی‌کند و هم دوستش از او نرنجد؟

.....

.....

تا به حال شده بخواید صمیمی‌ترین دوست خود را با خواندن شعری یا بیان مطلبی خوشحال کنید؟ شما می‌توانید یک کارت پستال برای او با مقوا و کاغذ رنگی درست کنید و در آن یک قطعه شعر زیبا درباره‌ی دوست یا یک مطلب زیبا بنویسید؛ پس هرچه زودتر دوست صمیمی‌تان را خوشحال کنید.

.....

.....

درس دوم

«آداب دوستی»

آموختنی‌ها

- ۱ چگونگی رفتار ما با دوستانمان
- ۲ حد و مرز دوستی
- ۳ توانایی نام گفتن

بخوان و بیاموز

«پیدا کردن دوست آسان است اما نگهداری آن مشکل»

حفظ و نگهداری دوست یک موضوع مهم است. حفظ دوستی یعنی این که ما با دوستانمان چه رفتارهایی داشته باشیم تا دوستی ادامه پیدا کند و چه کارهایی کنیم تا دوستی‌ها محکم‌تر شود.

دوستی نیز مانند دیگر مفاهیم اخلاقی دارای شرایط و آداب خاصی است که اکنون مواردی را ذکر می‌کنیم:

- ★ وفادار بودن و دفاع از دوست خود
- ★ پرهیز از به در دسر انداختن دوستان
- ★ عیب‌جویی نکردن از دوست و تذکر در خلوت
- ★ احترام به دوست
- ★ پذیرش عذرخواهی دوست در هنگام اشتباه
- ★ همدردی و خیر خواهی دوست در هنگام مشکلات

حد و مرز دوستی

هر چیزی حد و مرزی دارد، دوستی هم حد و مرزی دارد. ما نباید به این علت که با هم دوست هستیم، هر رفتاری را با دوست خود انجام دهیم؛ مثلاً مرتباً از او عیب‌جویی کنیم، به او تهمت بزنیم، دروغ بگوییم یا این که از سوی دیگر آنقدر به او وابسته باشیم که اگر از او دور شدیم، آرامش روحی و روانی خود را بر هم زنیم. حفظ مرزهای دوستی باعث می‌شود دوستی‌هایمان خالص‌تر بماند.

